

Балонскі працэс 2020 –

Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі ў новым дзесяцігоддзі

Камюніке Канферэнцыі еўрапейскіх міністраў,

адказных за вышэйшую адукацыю

Левен і Лувен-ла-Неў, 28-29 красавіка 2009 года

Мы, міністры, адказныя за вышэйшую адукацыю ў 46 краінах-удзельніцах Балонскага працэсу, сабраліся ў Левене / Лувен-ла-Неве з тым, каб ацаніць поспехі ў рэалізацыі Балонскага працэсу і вызначыць прыярытэты для Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА) на наступнае дзесяцігоддзе.

Прэамбула

1. У наступнае дзесяцігоддзе да 2020 года еўрапейская вышэйшая адукацыя павінна ўнесці значны ўнёсак у развіццё “Еўропы ведаў” як творчага і інавацыйнага працэсу. Дамагчыся поспеху ў гэтым пачынанні Еўропа, якая сутыкнулася з праблемай старэння насельніцтва, можа толькі ў тым выпадку, калі яна мабілізуе таленты і магчымасці ўсіх сваіх грамадзян і накіруе іх намаганні на адукацыю на працягу жыцця і пашырэнне ўдзелу ў вышэйшай адукацыі.

2. Перад еўрапейскай вышэйшай адукацыяй паўстаюць буйныя праблемы і адкрываюцца новыя магчымасці, абумоўленыя глабалізацыяй і паскарэннем навукова-тэхнічнага развіцця з іх новымі пастаўшчыкамі адукацыі, новымі навучэнцамі і новымі формамі навучання. Студэнтацэнтраванае навучанне і мабільнасць дапамогуць студэнтам сфарміраваць кампетэнцыі, неабходныя ім на зменлівым рынку працы, і дазваляць стаць актыўнымі і адказнымі грамадзянамі.

3. У цяперашні час нашы грамадствы сутыкаюцца з наступствамі глабальнага фінансаванага і эканамічнага крызісу. Каб забяспечыць устойлівы эканамічны пад’ём і развіццё, дынамічная і гнуткая еўрапейская вышэйшая адукацыя будзе імкнуцца да інавацый, асновай якіх стане інтэграцыя адукацыі і навуковых даследаванняў на ўсіх узроўнях. Мы прызнаём ключавую ролю вышэйшай адукацыі для паспяховага рашэння праблем і для далейшага сацыяльна-культурнага развіцця нашых грамадстваў. Таму мы лічым, што дзяржаўныя інвестыцыі ў вышэйшую адукацыю маюць першаступеннае значэнне.

4. Мы заяўляем аб сваёй поўнай адданасці ідэям Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі – той галіны, дзе вышэйшая адукацыя прызнаецца сферай грамадскай адказнасці і дзе вышэйшыя навучальныя ўстановы адгукаюцца на шырокія запатрабаванні грамадства разнастайнасцю сваіх місій. Неабходна гарантаваць, каб вышэйшыя навучальныя ўстановы валодалі дастатковымі рэсурсамі для далейшага выканання такіх задач, як: падрыхтоўка навучэнцаў да жыцця ў якасці актыўных грамадзян дэмакратычнага грамадства; падрыхтоўка студэнтаў да будучай кар’еры і развіццё іх асоб; стварэнне і падтрымка шырокай базы перадавых ведаў і стымуляванне навуковых даследаванняў і інавацый. Варта дамагацца, каб правадзімая рэформа сістэм і палітыкі вышэйшай адукацыі заставалася

ўбудаванай у еўрапейскія каштоўнасці інстытуцыйнай аўтаномнасці, акадэмічных свабод і сацыяльнай справядлівасці і ажыццяўлялася пры актыўным удзеле студэнтаў і супрацоўнікаў вышэйшай школы.

I. Дасягненні і кансалідацыя.

5. За апошнія дзесяць гадоў мы сфарміравалі Еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі, дасягнуўшы таго, што яна трывала ўкаранілася ў інтэлектуальнай, навуковай і культурнай спадчыне і памкненнях Еўропы. Стварэнне Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ішло ў заўсёдным супрацоўніцтве паміж урадамі, вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, студэнтамі, супрацоўнікамі, працадаўцамі і іншымі зацікаўленымі бакамі. Значны ўнёсак у працэс рэфармавання ўнесены еўрапейскімі інстытутамі і арганізацыямі.

6. Балонскі працэс вядзе да большай сумяшчальнасці і супастаўляльнасці сістэм вышэйшай адукацыі, дзякуючы чаму для навучэнцаў спрашчаецца мабільнасць, а для вышэйшых навучальных устаноў – прыцягненне студэнтаў і навукоўцаў з іншых кантынентаў. Вышэйшая адукацыя мадэрнізуецца шляхам пераходу на трохцікавую структуру, якая прадугледжвае ў межах нацыянальных кантэкстаў магчымасць прамежкавых кваліфікацый, звязаных з першым цыклам, і прыняцця Еўрапейскіх стандартаў і прынцыпаў забеспячэння якасці. Мы сталі сведкамі стварэння Еўрапейскага рэгістра агенцтваў па забеспячэнні якасці і ўвядзення нацыянальных кваліфікацыйных структур, звязаных з усеагульнай структурай кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і заснаваных на выніках навучання і навучальнай нагрузцы. Акрамя таго, Балонскі працэс стымуляваў выкарыстанне Дадатка да дыплама і Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў для далейшага паляпшэння празрыстасці і прызнання.

7. Мэты, пастаўленыя ў Балонскай дэкларацыі, і стратэгіі, распрацаваныя ў наступныя гады, застаюцца ў сіле і сёння. Паколькі не ўсе мэты былі цалкам дасягнутыя, іх усебаковае і належнае ажыццяўленне на еўрапейскім, нацыянальным і інстытуцыйным узроўнях патрабуе сур'ёзнай зацікаўленасці і нарошчвання тэмпаў пасля 2010 года.

II. Навучанне для будучыні: прыярытэты вышэйшай адукацыі на наступнае дзесяцігоддзе.

8. Імкнучыся да лепшай ва ўсіх аспектах вышэйшай адукацыі, мы вырашаем задачы новай эпохі. Гэта патрабуе пастаяннай увагі да якасці. Падтрымліваючы разнастайнасць нашых сістэм адукацыі, дзяржаўная палітыка будзе ў поўнай меры прызнаваць важнае значэнне місій вышэйшай адукацыі – ад навучання і навуковых даследаванняў да грамадскага служэння і забеспячэння сацыяльнай з'яднанасці і культурнага развіцця. Усе студэнты і супрацоўнікі вышэйшых навучальных устаноў павінны валодаць падрыхтоўкай, якая дазволіць ім рэагаваць на зменлівыя патрэбы грамадства.

- **Сацыяльнае вымярэнне: раўнапраўе пры доступе да вышэйшай адукацыі і яе завяршэнні**

9. Студэнцкі кантынгент вышэйшай школы павінен адлюстроўваць разнастайнасць еўрапейскага насельніцтва. Вось чаму мы акцэнтуюем увагу на сацыяльных характарыстыках вышэйшай адукацыі і скіроўваем намаганні на забеспячэнне розных магчымасцей для атрымання якаснай адукацыі. Доступ да вышэйшай адукацыі павінен быць пашыраны за кошт прыцягнення патэнцыялу студэнтаў з непрадстаўленых груп і забеспячэння належных умоў для завяршэння імі навучання. Размова ідзе пра паляпшэнне адукацыйнага асяроддзя, ліквідацыю ўсіх перашкод да навучання і стварэнне неабходных

эканамічных умоў, якія дазволі б студэнтам выкарыстаць магчымасці навучання на ўсіх узроўнях. Кожная краіна-ўдзельніца павінна ўсталяваць пазычкі росту агульнага ўдзелу ў вышэйшай адукацыі і росту ўдзелу непрадстаўленых груп, якія павінны быць дасягнуты да канца наступнага дзесяцігоддзя. Намаганні, накіраваныя на дасягненне роўнасці ў сферы вышэйшай адукацыі, павінны быць дапоўнены мерамі ў іншых частках сістэмы адукацыі.

- **Адукацыя на працягу ўсяго жыцця**

10. Пашырэнне ўдзелу павінна забяспечвацца таксама за кошт адукацыі на працягу ўсяго жыцця як неад'емнай часткі нашых сістэм адукацыі. На адукацыю на працягу ўсяго жыцця распаўсюджваецца прынцып дзяржаўнай адказнасці. Неабходна забяспечыць даступнасць, якасць і празрыстасць інфармацыі. Адукацыя на працягу ўсяго жыцця ўключае атрыманне кваліфікацый, пашырэнне ведаў і разумення, набыццё новых навыкаў і кампетэнцый або персанальны рост. Адукацыя на працягу ўсяго жыцця азначае, што кваліфікацыі могуць быць атрыманы з дапамогай гнуткіх траекторый навучання, уключаючы навучанне з няпоўным днём і навучанне на працоўным месцы.

11. Рэалізацыя стратэгіі адукацыі на працягу ўсяго жыцця патрабуе трывалых партнёрскіх адносін паміж органамі дзяржаўнай улады, вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, студэнтамі, працадаўцамі і працаўнікамі. Істотным унёскам у вызначэнне такіх адносін стала Хартыя еўрапейскіх універсітэтаў аб адукацыі на працягу ўсяго жыцця, распрацаваная Еўрапейскай асацыяцыяй універсітэтаў. Паспяхова стратэгія адукацыі на працягу ўсяго жыцця павінна ўключаць асноўныя прынцыпы і працэдурны незалежна ад шляхоў набыцця ведаў, навыкаў і кампетэнцый – праз фармальнае, нефармальнае або інфармальнае навучанне. Неабходна забяспечыць належную арганізацыйную і фінансавую падтрымку адукацыі на працягу ўсяго жыцця. Падтрыманая нацыянальнай палітыкай адукацыя на працягу ўсяго жыцця заклікана ажывіць практыку вышэйшых навучальных устаноў.

12. Развіццё нацыянальных кваліфікацыйных структур з'яўляецца важным крокам на шляху да ажыццяўлення адукацыі на працягу ўсяго жыцця. Наша мэта – да 2012 года укараніць іх і падрыхтаваць да самасертыфікацыі на адпаведнасць Структуры кваліфікацый для Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Гэта патрабуе пастаяннай каардынацыі на ўзроўні ЕПВА, а таксама ўзаемадзеяння з Еўрапейскай структурай кваліфікацый для адукацыі на працягу ўсяго жыцця. У нацыянальных кантэкстах адным са шляхоў пашырэння доступу да вышэйшай адукацыі могуць быць прамежкавыя кваліфікацыі ў межах першага цыкла.

- **Працаўладкаванасць.**

13. Ва ўмовах, калі рынкі працы ўсё больш спадзяюцца на навыкі высокага ўзроўню трансверсальныя кампетэнцыі, вышэйшая адукацыя павінна ўзброіць студэнтаў перадавымі ведамі, навыкамі і кампетэнцыямі, неабходнымі ім на працягу ўсяго іх прафесійнага жыцця. Працаўладкаванасць дазваляе чалавеку ў поўнай ступені выкарыстоўваць магчымасці зменлівых рынкаў працы. Мы павінны імкнуцца да павышэння ўзроўню першапачатковай кваліфікацыі, а таксама да захавання і абнаўлення кваліфікаванай працоўнай сілы на аснове цеснага супрацоўніцтва паміж урадамі, вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, сацыяльнымі партнёрамі і студэнтамі. Гэта дазволіць вунь больш чуйна рэагаваць на запатрабаванні працадаўцаў, а працадаўцам лепш разумець пазіцыю адукацыйных інстытутаў. Сумесна з урадамі, урадавымі ўстановамі і працадаўцамі вышэйшыя

навучальныя ўстановы павінны палепшыць умовы прадстаўлення, дасяжнасць і якасць прапанаваных студэнтам і выпускнікам паслуг па развіцці кар'еры і працаўладкаванні. Мы падтрымліваем як уключэнне стажыровак у навучальныя праграмы, так і навучанне на працоўным месцы.

- **Студэнтацэнтраванае навучанне і навучанне як місія вышэйшай адукацыі**

14. Мы зноў пацвярджаем важнасць навучання як місіі вышэйшых навучальных устаноў і неабходнасць пастаяннага рэфармавання навучальных праграм, накіраванага на развіццё вынікаў навучання. Студэнтацэнтраванае навучанне патрабуе пашырэння правоў і магчымасцей навучэнцаў, новых падыходаў да выкладання і навучання, эфектыўных структур падтрымкі і кіраўніцтва, а таксама навучальных праграм, сфакусаваных на навучэнцу на ўсіх трох цыклах. Таму рэфармаванне навучальных праграм павінна забяспечыць магчымасць высакаякасных, гнуткіх і індывідуалізаваных адукацыйных траекторый. Прафесарска-выкладчыцкі склад у цесным супрацоўніцтве з прадстаўнікамі працадаўцаў павінен працягваць працу па фармуляванні вынікаў навучання і міжнародных арыенціраў для розных прадметных галін. Мы просім вышэйшыя навучальныя ўстановы звярнуць асаблівую ўвагу на павышэнне якасці выкладання сваіх навучальных праграм на ўсіх узроўнях. Гэта павінна стаць прыярытэтам у далейшай рэалізацыі Еўрапейскіх стандартаў і прынцыпаў забеспячэння якасці.

- **Адукацыя, даследаванні і інавацыі**

15. Вышэйшая адукацыя на ўсіх узроўнях павінна базавацца на сучасных навуковых даследаваннях і распрацоўках і тым самым садзейнічаць развіццю інавацыйнага і творчага пачатку ў грамадстве. Мы прызнаём патэнцыял праграм вышэйшай адукацыі, у тым ліку праграм на аснове прыкладной навукі, для актывізацыі інавацыйнай дзейнасці. Таму неабходна павялічваць колькасць людзей, якія валодаюць навукова-даследчыцкімі кампетэнцыямі. Доктарскія праграмы павінны забяспечваць высокакасныя даследаванні па розных дысцыплінах і ва ўсёй большай ступені дапаўняцца міждысцыплінарнымі і міжгаліновымі праграмамі. Акрамя таго, дзяржаўным органам і ўстановам вышэйшай адукацыі неабходна зрабіць перспектыву кар'ернага росту маладых навукоўцаў больш прывабнай.

- **Міжнародная адкрытасць.**

16. Мы заклікаем еўрапейскія вышэйшыя навучальныя ўстановы да далейшай інтэрнацыяналізацыі сваёй дзейнасці і да ўдзелу ў глабальным супрацоўніцтве з мэтай ўстойлівага развіцця. Сумесныя еўрапейскія дзеянні будуць садзейнічаць росту прывабнасці і адкрытасці еўрапейскай вышэйшай адукацыі. Канкурэнцыя ў глабальных маштабах дапаўніцца пашырэннем палітычнага дыялогу і супрацоўніцтва на аснове партнёрства з іншымі рэгіёнамі свету, у прыватнасці, шляхам арганізацыі Балонскага палітычнага форуму з удзелам разнастайных зацікаўленых бакоў.

17. Транснацыянальная адукацыя павінна рэгулявацца Еўрапейскімі стандартамі і прынцыпамі забеспячэння якасці, якія прымяняюцца ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, і ажыццяўляцца ў адпаведнасці з Прынцыпамі забеспячэння якасці ў трансмежнай вышэйшай адукацыі ЮНЕСКА/АЭСР.

- **Мабільнасць.**

18. Мы лічым, што мабільнасць студэнтаў, маладых даследчыкаў і супрацоўнікаў вышэйшай школы павышае якасць праграм і навуковых даследаванняў. Яна ўзмацняе акадэмічную і культурную

інтэрнацыяналізацыю еўрапейскай вышэйшай адукацыі. Мабільнасць мае важнае значэнне для развіцця асобы і для працаўладкавання, фарміруе павагу да разнастайнасці і здольнасць разумець іншыя культуры. Яна заахвочвае да моўнага плюралізму, закладваючы тым самым аснову для шматмоўнай традыцыі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, і пашырае супрацоўніцтва і канкурэнцыю паміж вышэйшымі навучальнымі ўстановамі. Таму мабільнасць павінна быць вызначальнай рысай Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Мы заклікаем усе краіны да пашырэння мабільнасці, да забеспячэння яе высокай якасці і да дыверсіфікацыі яе тыпаў і маштабу. У 2020 годзе 20% выпускнікоў у Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі павінны прайсці перыяд навучання або навуковых даследаванняў за мяжой.

19. Для кожнага з трох цыклаў у структуры праграм на ступень павінны быць створаны магчымасці для мабільнасці. Усё больш распаўсюджанай практыкай робяцца сумесныя дыпломы і праграмы, а таксама вокны мабільнасці. У аснове палітыкі мабільнасці павінен ляжаць шэраг практычных мер, звязаных з фінансаваннем мабільнасці, з прызнаннем, наяўнай інфраструктурай, правіламі выдачы віз і дазволаў на працу. Сярод неабходных патрабаванняў – гнуткія траекторыі навучання і актыўная інфармацыйная палітыка, максімальнае прызнанне вучэбных дасягненняў, падтрымка навучання і поўны перанос субсідый і займаў. Мабільнасць павінна прывесці да больш збалансаванай плыні прынятых і выехаўшых за мяжу студэнтаў у Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, і мы імкнёмся да паляпшэння ўзроўню ўдзелу ў мабільнасці розных груп студэнцтва.

20. Для прыцягнення высокакваліфікаваных выкладчыкаў і навуковых працаўнікоў у вышэйшыя навучальныя ўстановы неабходны прывабныя ўмовы працы і кар’ерныя траекторыі, а таксама адкрыты міжнародны набор кадраў. З улікам ключавой ролі выкладчыкаў неабходна змяніць структуру кар’еры такім чынам, каб яна садзейнічала мабільнасці выкладчыкаў, маладых даследчыкаў і іншых супрацоўнікаў вышэйшай школы. Павінны быць выпрацаваны рамачныя ўмовы, якія гарантуюць мабільным супрацоўнікам належны доступ да сістэмы сацыяльнага забеспячэння і просты парадак пераводу пенсій і дадатковых пенсійных правоў пры максімальным выкарыстані наяўных прававых рамак.

- **Збор даных**

21. Паляпшэнне і пашырэнне збору даных дазваляць адсочваць прагрэс у дасягненні мэт, абвешчаных у такіх галінах, як сацыяльнае вымярэнне, працаўладкаванасць, мабільнасць, і ў некаторых іншых галінах, а таксама будзе служыць асновай для аналізу і параўнання.

- **Мнагамерныя інструменты забеспячэння празрыстасці**

22. Мы адначасна пашыраем шэрагу ініцыятыў, накіраваных на распрацоўку механізмаў забеспячэння больш падрабязнай інфармацыі аб вышэйшых навучальных установах у ЕПВА, што дазволіць зрабіць іх разнастайнасць больш празрыстай. Мы лічым, што ўсе такія механізмы, у тым ліку і тыя, якія дапамагаюць сістэмам і ўстановам вышэйшай адукацыі выяўляць і параўноўваць свае моцныя бакі, павінны распрацоўвацца ў цесным узаемадзеянні з асноўнымі зацікаўленымі бакамі. Гэтыя інструменты празрыстасці павінны быць звязаны з прынцыпамі Балонскага працэсу, асабліва з забеспячэннем якасці і прызнаннем, якія будуць заставацца нашымі прыярытэтамі і павінны базавацца на

супастаўляльных даных і адпаведных паказчыках, што дазволіла б апісваць усю разнастайнасць профілей вышэйшых навучальных устаноў і іх праграм.

- **Фінансаванне.**

23. Вышэйшыя навучальныя ўстановы атрымалі сур'езную аўтаномію адначасова з чаканнямі адносна іх аператыўнага водгуку на запатрабаванні грамадства і справаздачнасці. Маючы на ўвазе прынцып дзяржаўнай адказнасці, мы пацвярджаем, што асноўным прыярытэтам застаецца дзяржаўнае фінансаванне, якое дазволіць забяспечыць справядлівы доступ да вышэйшай адукацыі і далейшае ўстойлівае развіццё незалежных вышэйшых навучальных устаноў. Больш увагі неабходна надаць пошуку новых і дыверсіфікаваных крыніц і метадаў фінансавання.

III. Арганізацыйная структура і наступная праца

24. Сучасная арганізацыйная структура Балонскага працэсу, асаблівасцю якой з'яўляецца супрацоўніцтва паміж урадамі, акадэмічнай супольнасцю, яго прадстаўніцкімі арганізацыямі і іншымі зацікаўленымі бакамі, прызнана такой, якая адпавядае сваёй мэце. У будучым Балонскі працэс будзе сумесна ўзначальвацца краінай, якая старшынствуе ў Еўрасаюзе, і краінай, якая ў ЕС не ўваходзіць.

25. З мэтамі ўзаемадзеяння з іншымі палітычнымі сферамі BFUG будзе падтрымліваць кантакты з экспертамі і адказнымі за прыняцце рашэнняў у такіх галінах, як навуковыя даследаванні, іміграцыя, сацыяльнае забеспячэнне.

26. Мы даручаем Групе па кантролі за ходам Балонскага працэсу (BFUG) падрыхтаваць план працы на перыяд да 2012 года па прасоўванні прыярытэтаў, вызначаных у гэтым Камюніке, і рэкамендацый дакладаў, прадстаўленых на гэтай Канферэнцыі міністраў. Дадзены план павінен прадугледжваць уключэнне ў яго вынікаў незалежнай ацэнкі Балонскага працэсу.

У прыватнасці, BFUG павінна:

- выпрацаваць паказчыкі для вымярэння і маніторынгу, а таксама сацыяльных аспектаў у працэсе збору даных;
- вызначыць шляхі дасягнення больш збалансаванай мабільнасці ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі;
- кантраляваць далейшае развіццё інструментаў мабільнасці і зрабіць даклад аб гэтым на канферэнцыі міністраў 2012 года;
- стварыць на аснове наяўных структур сетку для прасоўвання Балонскага працэсу за межамі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі;
- рэалізаваць рэкамендацыі, атрыманыя на аснове аналізу нацыянальных планаў дзеянняў у галіне прызнання.

27. Падрыхтоўка справаздач аб ходзе рэалізацыі Балонскага працэсу будзе ажыццяўляцца на скаардынаванай аснове.

- Група па ацэнцы і аналізе павінна забяспечыць далейшае ўдасканаленне сваёй метадалогіі, заснаванай на фактычных даных.
- Еўрастат сумесна з Eurostudent і ў супрацоўніцтве з Eurymice павінен забяспечыць збор адпаведных даных.

- Падрыхтоўка справаздач будзе кантралявацца Групай па кантролі за ходам Балонскага працэсу. На атрыманых даных будзе заснаваны агульны даклад да сустрэчы міністраў 2012 года.

28. Мы просім групу E4 (ENQA-EUA-EURASHE-ESU) працягваць сумесныя намаганні па далейшым развіцці еўрапейскага вымярэння ў забеспячэнні якасці і, у прыватнасці, прыняць меры, каб Еўрапейскі рэгістр якасці праходзіў знешнюю ацэнку з улікам меркаванняў усіх зацікаўленых бакоў.

29. Наша наступная сустрэча, прысвечаная юбілею Балонскага працэсу, будзе арганізавана сумесна Аўстрыяй і Венгрыяй і пройдзе ў Будапешце і Вене 11-12 сакавіка 2010 года. Чарговая Канферэнцыя міністраў адбудзецца ў Бухарэсце, Румынія, 27 – 28 красавіка 2012 года. Наступныя канферэнцыі будуць праведзены ў 2015, 2018 і 2020 гадах.